

פ"ק א מאימתי כו' תנא אקרא קאי דכתיב (דברים ו) בשכבך ובקומך משם למד שחובה על אדם לקרות שמע בערב ובבקר. ושאל עכשיו מאימתי זמנו ומדכתיב בשכבך ברישא הקדים של ערבית. גמרא: (ב) דהקרא ואחר יאכל מן הקדשים מוקמינן לה בתרומה ביבמות דף ע"ד. והכי משמע קרא עד

שיטהר הרקיע מן האור, והיינו

כשיצאו הכוכבים. הר"מ:

(ג) בתרומתן. כלומר שמוכנת

לפניהם וכלום חסר כי אם

לאכול. תו"ט: (ד) משמרות

עבודה של מלאכים ושיר

שלהם נחלק לשלושה חלקים

ראשונה לכת אחת וכו'. רש"י:

(ה) עמוד השחר. יש רגילין

לפתורו כוכב השחר, וכן כתב

הרב רבינו דוד קמחי במזמור

אילת השחר שיש מפרשים

אילת שם לכוכב השחר. ועיין

שם: (ו) כלומר בפירוש בשכבך

כוותי סבירא ליה דפרושו כל

הלילה ודלא כרבי אליעזר והאי

דקאמרי כו' שהם עשו סייג

ובהא פליגי עליה, ואם כן

בסייג אק הלכה כרבן גמליאל

כו' ולא כתבו הלכה כרבן

גמליאל אלא על עיקר דין

תורה. תו"ט: (ז) ואף על גב

דפשיטיה דקרא בכל עולה

כתיב ולא דוקא בעולת חמיה,

ובריש פ"ק ו' דפטחים מוכח

דכל

עמוד השחר, חיבין אתם לקרות. ולא זו בלבד, אלא

כל מה שאמרו חכמים עד חצות, מצותן עד שיעלה

עמוד השחר. הקטר חלבים ואברים, מצותן עד שיעלה

עמוד השחר. וכל הנאכלין ליום אחד, מצותן עד שיעלה

עמוד השחר. אם כן, למה אמרו חכמים עד חצות?

וקיימא לן דעבד כרבי יהודה עבד, ומיד כשכלה זמן המנחה מתחיל זמן קריאת שמע של ערבית: עד שיעלה

עמוד השחר. דכל הלילה מקרי זמן שכיבה, והלכה כרבן גמליאל שגם חכמים מודים לו. ולא אמרו עד חצות

אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ומיהו לכתחילה משהגיע עונת קריאת שמע של ערבית

דמתניתין דהיינו מצאת הכוכבים, אסור לסעוד וכל שכן לישן עד שיקרא קריאת שמע ויתפלל: מעשה שבאו

בניו מבית המשתה. בני רבן גמליאל שמעיניהו לרבנן דאמרי עד חצות, והכי קאמרי ליה הא דפליגי רבנן עלך

דוקא קאמרי עד חצות ותו לא, ויחיד ורבים הלכה כרבים. או דלמא רבנן כוותן סבירא להו והאי דקאמרי

עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ואמר להו רבנן כוותי סבירא להו^(א) והאי דקאמרי עד חצות כדי

להרחיק את האדם מן העבירה, וחייבים אתם לקרות: ולא זו בלבד. כולה מלתא דרבן גמליאל הוא דאמר לבניו:

הקטר חלבים. של קרבנות: ואיברים. של עולת תמיד של בין הערבים שנזרק דמו ביום, מצוה להעלות

הנתחים כל הלילה דכתיב (ויקרא ו) היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר^(ב): וכל הנאכלין

ליום אחד. כגון תודה וחטאת ואשם וכיוצא בהם שהם נאכלים ליום ולילה, זמן אכילתן עד שיעלה עמוד השחר

והוא המביא לידי נותר: אם כן למה אמרו חכמים עד חצות. בקריאת שמע ובאכילת קדשים. אבל

בחקטר

פ"ק א מאימתי קורין. משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן. כהנים שנטמאו וטבלו אין יכולים לאכול בתרומה עד שיעריב שמשן דהיינו צאת הכוכבים. והא דלא תני משעת צאת הכוכבים,

מלתא אגב אורחיה קא

משמע לן שאם נטמאו

הכהנים בטומאה שטהרתן

תלויה בקרבן כגון זב

ומצורע אין הכפרה

מעכבתו מלאכול בתרומה,

דכתיב (ויקרא כג) ובא

השמש וטהר ואחר יאכל

מן הקדשים, ביאת שמשו

מעכבתו מלאכול בתרומה,

ואין כפרתו מעכבתו

מלאכול בתרומה^(ג): עד

סוף האשמורה הראשונה.

שליש הראשון של לילה,

שהלילה נחלק לשלשה

משמרות^(ד). ומשם ואילך

לא מקרי תו זמן קריאת

שמע דשכיבה, ולא קרינא

ביה בשכבך. ומקמי

צאת הכוכבים נמי יממא

הוא ולא זמן שכיבה.

והמקדימים וקורים קריאת

שמע של ערבית מבעוד

יום, סומכים אהא דרבי

יהודה דאמר לקמן בפרק

תפלת השחר תפלת המנחה

עד פלג המנחה, שהוא

שעה ורביע קודם הלילה.

מַסַּכַת בְּרִכּוֹת

פ"ק א א מאימתי קורין^(א) את

שמע בערבית? משעה שהכהנים

נכנסים לאכל בתרומתן^(ב), עד סוף

האשמורה הראשונה, דברי רבי

אליעזר. וחכמים אומרים, עד חצות.

רבן גמליאל אומר, עד שיעלה

עמוד השחר^(ג). מעשה שבאו בניו

מבית המשתה, אמרו לו, לא קרינו

את שמע. אמר להם, אם לא עלה

בהקטר חלבינו ואיברים לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל, ולא נקט ליה הכא אלא להודיע שכל דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה^(ח): כדי להרחיק את האדם מן העבירה. שלא יבא לאכלן אחר שיעלה עמוד השחר ויתחייב כרת. וכן בקריאת שמע שלא יאמר עדיין יש לי שהות ותעבור עונתה: **ב** בין תכלת ללבן. בין חוטי תכלת לחוטי לבן שבציצית. פירוש אחר, גיזת צמר שצבעה תכלת וש בה מקומות שלא נקלט הצבע יפה ונשאר לבן: בין תכלת לכרתי. צבע התכלת קרוב לגון של כרתי כרישין שקורין פורור"ש בלע"ז: עד שלש שעות. ביום עד סוף שעה שלישית, שהוא רביע היום בזמן שהימים והלילות שוים. ולעולם זמן קריאת שמע הוא עד רביע היום בין שהימים ארוכים בין קצרים. וכן הא דתנן לקמן [פרק ד' משנה א'] תכלת השחר עד ארבע שעות ביום, היינו עד שליש היום. וארבע שעות דנקט לפי ששליש היום הוא ארבע שעות בזמן שהימים והלילות שוין. וכל מקום שנזכר במשנה כך וכך שעות ביום, על דרך זה אתה צריך לחשב ולדון. זו הבנתי מפירושי הרמב"ם ונתקבל לי. וטעמא דרבי

יהושע דאמר עד שלש שעות ביום, שכן דרך בני מלכים שאין עומדין ממסתן עד סוף שעה שלישית. ורחמנא דאמר ובקומך עד שעה שכל בני אדם עומדים ממסתם קאמר. והלכה כרבי יהושע^(א). ומיהו לכתחלה צריך לכיין לקרות קריאת שמע עם הנץ החמה כמו שהיו הותיקים עושים: לא הפסיד. כלומר לא הפסיד מלברך לפניו ולאחריה, אלא אף על פי שעברה עונתה קורא ומברך לפניו ולאחריה: כאדם שקורא בתורה. אף על פי שלא יצא ידי חובת קריאת שמע בעונתה יש לו קבול שכר כקורא בתורה: **ג** יטו. על צדיהם, דכתיב בשכבך דרך שכיבה: יעמדו. דכתיב ובקומך דרך קימה: כדרפו. בין בקימה בין בישיבה בין בשכיבה בין בחליכה: כדי היית. ראוי היית ליהרג, ואם היית מת היית מתחייב בנפשך: **ד** שתים לפניו. יוצר אור ואהבה: ואחת לאחריה, ובערב

וכל אמורי קדשים דינן כל הלילה. אלא נקטי מלתא פסיקא. תו"ט: (ח) שכן רגילות המשניות לשנות בקיצור מה שכתוב בפירוש בתורה: (ט) וגמורה כו'. כדי שיסמוך גאולה לתפלה שזכר הר"ב במשנה ה' פרק ג': (י) הנץ החמה. הוא מלשון הכתוב הנצו הרמונים (שיר השירים ו) כלומר עד שעה שהחמה מתחלת לזרוח בראשי ההרים.

הר"י: (יא) ואף על גב דבמרוק י"ד וי"ח דשבת פסקו דלא כרבי שמעון. הכא שאני דהואיל ועדיין זמן קימה למקצת יוצא בדיעבד. הר"י: (יב) שבני אדם עומדין. בית הלל מביאין ראיה מפסוק ובלכתך בדרך כלומר כפי שיזדמן לאדם שלא יתכוון לא בשכיבה ולא בקימה. ובית שמאי סברי שלא בא ובלכתך בדרך אלא ללמדנו שכל העוסק במצוה פטור מקריאת שמע. כלומר שכל זמן שתהיה מהלך בדרך ואינך עוסק במצוה אתה חייב בקריאת שמע אבל כשתעסק במצוה כו'. ולכן אמרו בית הלל דאם כן הוא מבואר שבלכתו בדרך קורא קריאת שמע. הר"מ: (יג) בשחר. הכא דמיירי בברכות ולא כתיבי בקרא ניחא ליה למנקט ברישא ושחר

ב די להרחיק את האדם מן העבירה:
ב מאימתי קורין את שמע בשחרית? משיכיר בין תכלת ללבן.
רבי אליעזר אומר, בין תכלת לכרתי. (וגמורה)^(ט) עד הנץ החמה^(י).
רבי יהושע אומר, עד שלש שעות, שכן דרך בני מלכים לעמוד בשלש שעות. הקורא מבאן ואילך לא הפסיד, כאדם הקורא בתורה:
ג בית שמאי אומרים, בערב - כל אדם יטו ויקראו, ובבקר - יעמדו, שנאמר (דברים ו): "ובשכבך ובקומך". ובית הלל אומרים, כל אדם קורא כדרפו, שנאמר (שם): "ובלכתך בדרך".
אם כן, למה נאמר "ובשכבך ובקומך"? בשעה שבני אדם שוכבים, ובשעה שבני אדם עומדים^(יב). אומר רבי טרפון, אני הייתי בא בדרך, והטיתי לקרות, כדברי בית שמאי, וספנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו, כדי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל:
ד בשחר^(יג) מברך שתים לפניו ואחת לאחריה,

יהושע דאמר עד שלש שעות ביום, שכן דרך בני מלכים שאין עומדין ממסתן עד סוף שעה שלישית. ורחמנא דאמר ובקומך עד שעה שכל בני אדם עומדים ממסתם קאמר. והלכה כרבי יהושע^(א). ומיהו לכתחלה צריך לכיין לקרות קריאת שמע עם הנץ החמה כמו שהיו הותיקים עושים: לא הפסיד. כלומר לא הפסיד מלברך לפניו ולאחריה, אלא אף על פי שעברה עונתה קורא ומברך לפניו ולאחריה: כאדם שקורא בתורה. אף על פי שלא יצא ידי חובת קריאת שמע בעונתה יש לו קבול שכר כקורא בתורה: **ג** יטו. על צדיהם, דכתיב בשכבך דרך שכיבה: יעמדו. דכתיב ובקומך דרך קימה: כדרפו. בין בקימה בין בישיבה בין בשכיבה בין בחליכה: כדי היית. ראוי היית ליהרג, ואם היית מת היית מתחייב בנפשך: **ד** שתים לפניו. יוצר אור ואהבה: ואחת לאחריה, ובערב